

ไม่ชอบธรรม

พระอาจารย์สงบ มนัสฺสุโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๐

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “วิธีการหาอุบายทำให้สงบ”

กราบนมัสการหลวงพ่อดีเคารพ ผมนำเรียนอุบายการภาวนา และวิธีการภาวนาที่ผ่าน
มา

การภาวนาเริ่มแรกนั้น ใช้การภาวนาแบบจินตนาการเอา คือ การคิดในเรื่องซากศพ
คิดเรื่องความตาย ผมไม่ได้คิดพุทโธ ผมจะคิดแบบกว้างขวางแตกแขนงออกไป ไม่ได้คิดคำ
ปริกรรมเลย คำปริกรรม คือ เช่น คิดในใจว่าพุทโธ หรือตายๆ สงัโธ หรือคิดว่าศพๆ แบบนี้
ผมเรียกว่าปริกรรม แต่ผมคิดถึงเรื่องความตายแล้วมันมีความสุข ใจมันโล่งสบาย มันผ่อนคลาย
คลาย สดสดแซ่ซแซ่ ผมคิดสลับกับคิดเรื่องซากศพ มันมีความสุขรวมเข้ามาที่กลางอกซ้าย สดชื่น
สว่างไสว แล้วค่อยๆ คลายออกมา

บางครั้งผมคิดถึงหลวงปู่ที่ท่านไปอยู่ป่าเมี่ยง อำเภอพร้าวกะทิ ผมก็เกิดปีติ สุข สุขสด
ชื่นมาก บางครั้งผมนั่งกำหนดดูลม กำหนดไปสักพักมันรวมวบเข้ามาที่กลางอก สว่างมาก สุข
มาก แต่สักพักมันก็คลาย พอเวลาผ่านไปความสุขนี้เริ่มหายไป ความด้านชาเริ่มมาแทน คิด
เรื่องความตายก็ไม่สุขแล้ว ผมเลยเปลี่ยนมาคิดพุทโธบ้าง คิดว่าตายๆ บ้าง ตามแต่จะทันกันใน
ขณะนั้น กำหนดลมบ้าง พิจารณาในธรรมบ้าง นั่งในที่เปลี่ยวๆ บ้าง เพื่อจะหาวิธีทำจิตให้เข้าสู่
ความสงบดั้งเดิม

ถ้าจิตมันเสื่อมออกจากความสงบแล้วมันทำยากมาก สาเหตุที่ผมบอกว่าคุณสงบ
มันเสื่อม เพราะผมเข้าใจผิดว่ากิเลสมันหมดแล้ว ความสงบนี้คือมรรคผลแล้ว กระบวนการมัน

จบแล้ว แล้วผมเข้าใจว่าผมวิปัสสนาแล้ว เมื่อก่อนปฏิบัติใหม่ๆ เข้าใจว่าวิปัสสนาสายตรงคือจะเป็นพระอรหันต์แบบสุกขวิปัสสโกก็ได้ คือไม่ต้องทำสมาธิ ทำให้จิตใจผิติดอย่างมหันต์เลย จะวิปัสสโกหรือไม่วิปัสสโกก็ต้องมีสมาธิหมด เพราะมรรค ๘ ต้องมีสมาธิที่ชอบ คือสมาธิที่ถูกต้องตามธรรมด้วย

ที่ทำอยู่แล้ว เกิดความสงบมั่นวิปัสสนิกคือนึกเอา คือปัญญาอบรมสมาธิ ผลของวิปัสสนิกคือความสงบหรือสมาธินี้เอง แต่เข้าใจผิดคิดว่าจบแล้ว ไม่รักษาความสงบจนเสื่อมกิเลสเกิด จึงรู้ว่ามันไม่ใช่ยังไม่จบ แต่พอเริ่มต้นใหม่ มาทำสมาธิแบบเดิม อุบายเดิมๆ มันไม่ทันกิเลสเลย มันไม่สงบเลย

ผมไม่สงสัยเรื่องความสงบ เรื่องสมาธิ แต่ผมจะขอให้หลวงพ่ช่วยแนะนำเรื่องอุบายทำความสงบใหม่ๆ และหากสงบแล้วต้องสงบมากแค่ไหน จึงจะใช้ปัญญาที่พอจะเห็นอริยสัจได้จริงๆ สมาธิน้อยก็จะกลายเป็นจินตนาการไป สมาธิมากกลัวว่าจะมีแต่ความสุข ความสว่างไสว มันบดบัง ทำให้ไม่อยากทำงานหรือออกใช้ปัญญาได้ ขอคำแนะนำหลวงพ่ด้วย

หลวงพ่ : เขียนมายืดยาวเลย เขียนมายืดยาวให้เห็นใจ ให้เห็นผลใช่ไหม เห็นที่ว่าที่เวลาประพฤติปฏิบัติ ก่อนหน้านี้มีผู้ที่ประพฤติปฏิบัติเขาบอกว่าวิปัสสนาสายตรง ไม่ต้องใช้สมาธิก็ได้ เมื่อก่อนปฏิบัติใหม่ๆ ผมเข้าใจว่าวิปัสสนาสายตรงคือจะเป็นพระอรหันต์แบบสุกขวิปัสสโกไม่ต้องทำสมาธิ ทำให้เข้าใจผิด

ตอบ : มันไม่ใช่ทำให้เข้าใจผิดหรอก เขาตั้งใจให้คิดแบบนี้ เขาตั้งใจให้เราเห็นแบบนี้นี้ เพราะ เขาก็ทำแบบนี้ไง เขาทำได้แค่นี้ โลกที่ต่างๆ กันอยู่ทำได้แค่นี้ แค่นี้ใช้ปัญญา ปัญญาตรีกในธรรม ตรีกในธรรม แล้วเขาว่านั้นคือการปฏิบัติธรรม การปฏิบัติธรรม

โลกคิดกันได้แค่นี้ ไง โลกคิดกันได้แค่นี้ ก่อนหน้านี้เวลาครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติมา หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านประพฤติปฏิบัติมาตามความจริงของท่าน ถ้าตามความเป็นจริงของท่าน ท่านบอกให้ทำความสงบของใจก่อน ทำความสงบของใจ

ก่อน เพราะ เพราะท่านก็เคยทำความผิดมาก่อน เพราะท่านเคยปฏิบัติ ท่านเคยเห็น เห็นใหม่ จิตสงบแล้วค่อยพิจารณากาย แล้วมันพิจารณาแล้วมันไม่ไป มันเข้าได้แค่นั้น แล้วท่านต้อง มาลาพระโพธิสัตว์ของท่าน

หลวงปู่มันเวลาปฏิบัติไปแล้วท่านก็มีอุปสรรคของท่าน แต่ท่านมีอำนาจวาสนา ท่าน ทำผิดแล้วท่านก็แก้ไขของท่าน พอท่านแก้ไขของท่าน เวลาท่านทำความสงบใจเข้ามา พอใจ สงบแล้วมาพิจารณากาย พอพิจารณากาย เวลามันพิจารณากายไปแล้วมันเป็นวิปัสสนา พอ วิปัสสนาเวลาออกมาแล้ว ความรู้สึกว่ามันแตกต่าง แตกต่างก่อนหน้านั้นที่ว่าจิตท่านสงบแล้ว ท่านพิจารณากาย พิจารณาขนาดไหน ออกมาก็เท่าเท่า พิจารณาด้วยนะ พิจารณาออกมาก็ เท่าเท่า

แต่พอท่านมาลาความเป็นพระโพธิสัตว์ของท่าน เห็นใหม่ เวลาจิตสงบแล้วค่อยไปจับ กายได้เหมือนเดิม แล้วพอพิจารณาเข้าไป เวลามันพิจารณาไปมันเป็นปัญญา ปัญญาเพราะ อะไร เพราะมันมีสมาธิใช่ไหม แล้วมีปัญหาตามข้อเท็จจริงใช่ไหม มันเป็นมรรคโดยข้อเท็จจริง ใช่ไหม เวลาพิจารณาไปแล้วมันสำรอก มันคาย มันมีความรู้สึก มันสะท้อนหัวใจ มันจับกิเลส ได้ มันสะท้อนกิเลส กิเลสมันถึงกายของมันไง

พอคายออกมา พอท่านออกจากสมาธิมานะ ท่านนี่ขึ้นมาเอง ท่านเล่าให้หลวงตาฟัง หลวงตามาพูดให้ฟังต่อใจ “พอพิจารณาไปแล้ว พอมันคายออกมา พอออกจากการปฏิบัติมา เอ้อ! มันต้องอย่างนี้สิ” เวลาคนที่ปฏิบัติ บัจฉิตตั้ง สันติปฏิญญาเป็นอย่างไร เวลาคำว่า “บัจฉิต ตั้งๆ” “เอ้อ! มันต้องอย่างนี้สิ” คือประสบการณ์ใช่ไหม คือธรรมที่เราทำไปแล้วไปรู้ไปเห็นใช่ไหม

แต่เดิมพิจารณาไปแล้ว พิจารณาไปแล้วออกมาแล้วก็เท่าเท่า พิจารณาไปแล้วออกมา ก็เหมือนเดิม เอ๊ะ! เราภาวนาไปแล้วมันก็ปกติ เราภาวนาไปแล้วมันไม่เหมือนกับว่ากิเลสมันเบา บางลงไง บางทีภาวนาไปกิเลสมันยิ่งหนาขึ้น ยิ่งภาวนาเท่าไร กิเลสมันยิ่งหนาขึ้น เพราะมันยึด มันถือมันไง แต่นี่พอพิจารณาไปแล้ว พอออกมาแล้วก็อืม! มันก็เท่าเดิม เท่าเดิม

แต่เวลาท่านลาพระโพธิสัตว์ของท่าน แล้วท่านมาพิจารณาของท่าน เวลามันออกมา “เออ! มันต้องอย่างนี้สิ” อย่างนี้คือว่ามันเบาบางลง มันรู้ของมันตามความเป็นจริงนี้ นี่เวลาครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติของท่าน ท่านผิดพลาดมาก่อน แล้วเวลาท่านทำของท่านได้จริง พอทำได้จริงขึ้นมา แต่ท่านสั่งสอน ท่านสั่งสอน เห็นใหม่ **ข้อวัตรปฏิบัติของพระ-กรรมฐาน เวลาทำก็ต้องทำจริงทำจั่งอย่างนั้น เวลาทำจริงทำจั่งอย่างนั้นนะ** เวลาครูบาอาจารย์ท่านมีชื่อเสียงขึ้นมา ลูกศิษย์ลูกหามาหาศาล เวลาไปหาหลวงปู่มัน เวลาสดับฟังธรรมต่างๆ ก็ออกมา สนทนาธรรมต่อเนื่องกันไป

ไปคุยกับพระ พระที่มีชื่อเสียงฟัง พระที่มีชื่อเสียงเขาตกใจนะ “อ้าว! ต้องทำขนาดนั้น เขียวหรือ” นั่นแสดงว่าไม่เคยทำ คนไม่เคยทำ ไม่เคยทำจะเป็นแบบนี้ เวลาไม่เคยทำก็ทำตามแต่อำนาจวาสนาของตน เวลาทำตามอำนาจวาสนาของตนขึ้นมาแล้ว แล้วก็ปฏิบัติกันไป เวลาปฏิบัติไป มีมาก ดูจิตๆ ไม่ต้องใช้ความคิดเลย มันก็เป็นไปไม่ได้ เพราะไม่ใช้ความคิดเลย มันไม่มีปัญญา ใ้ใช้ปัญญาๆ ไปเลย ใช้ปัญญาไปเลยโดยไม่ต้องทำสมาธิ มันก็เป็นไปไม่ได้ เพราะปัญญาอย่างนั้นนะคอมพิวเตอร์มันดีกว่า ปัญญาประดิษฐ์มันคิดได้ดีกว่า

แต่ถ้ามันเป็นภาวนามยปัญญาทุกคนไม่เคยรู้จัก ทุกคนไม่เคยเห็นภาวนามยปัญญา ถ้าทุกคนเคยเห็นภาวนามยปัญญาแล้วจะไม่สอนกันแบบที่สอนๆ กันอยู่นี้ไง ใ้ที่สอนๆ กันอยู่นี้ เขาบอกเลย เขาบอกว่า “ปฏิบัติใหม่ๆ เข้าใจว่าวิปัสสนาสายตรงๆ แนวทางสติปัฏฐาน ๔ การปฏิบัติวิปัสสนาสายตรงมันจะเป็นวิปัสสนา ใ้พุทโธๆ มันเป็นสมณะร้อยแปดพันเก้า” แต่! แต่ใ้นี้ผู้ถาม ถามมาโดยตัวเองเลย ตัวเองเป็นคนที่ไม่เห็นจริงตามนั้นเลย ไปเห็นตามนั้น เห็นใหม่ แล้วเวลาเขาสรุปลงใ้มันเป็นวิปัสสนิก ใ้ที่เขาทำกันนะวิปัสสนิก แล้วบอกเลย “ถ้ามันเป็นอย่างนั้น”มันบอกว่า “มันเป็นแค่ปัญญาอบรมสมาธิ”

ปัญญาอบรมสมาธิมันเริ่มต้นมาจากหลวงตา ธรรมดาสมาธิอบรมปัญญา ที่ทำสมาธิ ทำสมาธิกัน หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านสอนทำความเข้าใจของใจ ใจสงบ แล้วเราฝึกหัดใช้ปัญญา ทำสมาธิแล้วฝึกหัดใช้ปัญญา ทำศีล สมาธิ ปัญญา แต่เวลาครู

บาอาจารย์ของเราท่านประพฤติปฏิบัติของท่าน ท่านมีเทคนิคของท่าน คือทำไปแล้ว บางทีมันไม่สะดวก ทำไปแล้วมันไม่ตรงจริตนิสัย ท่านก็ใช้ปัญญาของท่าน

ท่านบอกเลยเหมือนต้นไม้ หลวงตาท่านเปรียบนะ เหมือนต้นไม้ต้นหนึ่ง เราโค่นมันไม่ได้ ต้นใหญ่มาก เราไม่มีสติปัญญา เราไม่มีกำลังพอ ท่านบอกว่า เราก็เลาะกิ่งมันไปที่ละกิ่ง สองกิ่ง ตัดไปเรื่อย เห็นไหม ทอนไปเรื่อย ทอนลงมาจนเหลือสุดท้าย แล้วเราค่อยมาฆุตรากถอน โคนมันก็จบ นี่คือนิยามของสมาธิ

แต่ถ้าสมาธิอบรมปัญญา ต้นไม้ทั้งต้น เห็นไหม เขาโค่นที่โคน เวลาโค่นต้นไม้ใหญ่ๆ เขาตัดที่โคน เวลาล้มลงตั้งเลย เห็นไหม นี่ก็เหมือนกัน พุทโธๆ ไป มันจะมีอาการที่ต้นไม้ใหญ่ มันล้ม เห็นไหม ต้นไม้ใหญ่เวลามันล้ม มันจะฟาดไปหมดเลย แล้วมันรุนแรง นี่ก็เหมือนกัน ถ้าพุทโธๆ ไป มันจะมีอาการเหมือนมันจะวูบ จะมีอาการดูดดื่มมาก

แต่ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ เห็นไหม มันเหมือนกับตัดกิ่ง ตัดก้าน ตัดที่ละกิ่ง ตัดเล็ก ตัดน้อยมา เวลาไปขุดโคนต้นไม้ปกติ มันไม่มีอะไรเสียงดัง ไม่มีอะไรกระทบกระเทือน เพราะอะไร เพราะเราใช้ปัญญาไล่ดื้อนเข้ามา จะบอก ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ สิ่งที่เขาทำๆ กันอยู่ ถ้าเป็นพุทธจิต เพราะเวลาเราปฏิบัติของเรา ด้วยประสบการณ์ของเรา

ถ้าเป็นสมาธิอบรมปัญญาปฏิบัติแบบพระโมคคัลลานะ พระโมคคัลลานะท่านกำหนดสมาธิก่อน คูสิ เวลาเป็นพระโสดาบันแล้วมาบวชกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม ยังง่วงเหงาหาวนอน ยังจะนั่งหลับ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปโดยฤทธิ์ให้ แหงหน้าดูดาว ให้เอาน้ำลูบหน้า ให้ตริกในธรรม ถ้ามันยังง่วงอยู่นอนซะ นอนเลย ตื่นแล้วค่อยมาปฏิบัติ ทำสมาธิให้เข้มแข็งขึ้นมา นี่สมาธิอบรมปัญญา

แล้วถ้าปัญญาอบรมสมาธิ พระสารีบุตร พระสารีบุตรมีปัญญามาก ต้องใช้ปัญญานำ ต้องใช้ความคิด ความคิดพิจารณาให้มันหดสั้นเข้ามา หดสั้นเข้ามา ถ้าหดสั้นเข้ามาแล้ว เวลา มันหดสั้นเข้ามา มันก็เป็นสมาธิ แต่สมาธิเดี๋ยวก็ต้องคิดอีก ก็ต้องใช้ปัญญาไล่เข้ามา

เป็นสมาธิอบรมปัญญา ที่นี้คำว่า “สมาธิอบรมปัญญา” มันใช้ปัญญาไง มันใช้ปัญญา ตริกในธรรม อย่างที่พระพุทธเจ้าสอนพระโมคคัลลานะ ให้แหงนหน้าดูดาว ให้เอาน้ำลูบหน้า ถ้างวงนอน เวลาเรานั่งสมาธิงวงเหงาหาวนอน ให้เอาน้ำลูบหน้า ให้ตริกในธรรม ให้ตริกในธรรมก็คิดในเรื่องธรรมะไง คิดในเรื่องธรรมะอย่าไปคิดเรื่องโลก ให้คิดเรื่องธรรมะ ตริกในธรรม มันก็เป็นแทนคำบริกรรม นี่สมาธิอบรมปัญญา

ถ้าสมาธิอบรมปัญญา ถ้าอบรมปัญญา ถ้าคนมีสติปัญญา คนที่เคยทำ เขายืนยันได้ ว่า อย่างมากที่เขาบอกว่าใช้ปัญญาไปเลย ปัญญาไปเลย อย่างมากถ้าถูกต้องเป็นสมาธิอบรมปัญญา แต่มันอย่างที่ไม่ถูกต้อง มันผิด มันเลยเป็นมิจฉา มิจฉาเพราะความหลงผิดไป เพราะความหลงผิดบื้อ เข้าใจว่าสิ่งนั้นเป็นวิปัสสนา เข้าใจว่าสิ่งนั้น แล้วเวลาเป็นแล้วก็เป็นอย่างนี้ เป็นแค่มันว่างๆ เขาบอกว่ามันสงบลงมา เห็นไหม มันสงบได้ มันแค่เป็นสมาธิอบรมปัญญา เป็นปัญญาอบรมสมาธิ ถ้ามันสงบระงับก็เป็นปัญญาอบรมสมาธิ ถ้ามันซื่อสัตย์ก็เป็นอย่างนี้

แต่ไอ้ที่พระที่พูดๆ อยู่เนี่ย ว่าใช้ปัญญาไปเลย ใช้ปัญญาไปเลย แล้วมันไม่ยอมรับ ไม่ยอมรับ ไม่ยอมรับเพราะอะไร เพราะมันเสื่อมหมด มันอยู่ไม่ได้ สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง ไม่มีสิ่งใดอยู่ได้หรอก ไม่มี แต่ถ้ามันไม่มีแล้วมันก็ต้องเสื่อมออก มันก็ต้องคลายออกเป็นเรื่องธรรมดา คลายออกเป็นธรรมดา ทำไมเขาไม่ยอมรับล่ะ

แต่ทำไมผู้เขียนนี้ยอมรับล่ะ เพราะผู้เขียนมานี้ยอมรับเพราะอะไร เพราะมันเป็นจริงไง มันเป็นเรื่องจริงสำหรับผู้ปฏิบัติจริงตามข้อเท็จจริงใจ แต่เขายังละเมอเพื่อพอกันอยู่นะ ยังมีฝ่ายที่ละเมอไปไง มันเลยไม่เป็นความจริง ถ้าไม่เป็นความจริงมันก็ไม่เป็นความจริงอย่างนั้น

ฉะนั้น เขาบอกว่า คำว่า “บริกรรม” เขาบอกว่า “สิ่งที่เขาปฏิบัติ ปฏิบัติเริ่มต้น เขาใช้ คำว่า จินตนาการไปเลย เขาไม่มีคำบริกรรม”

ไอ้คำบริกรรม คำบริกรรมนี้สำคัญ เพราะว่าอะไร เพราะหลวงปู่มั่นท่านสั่ง หลวงตาไว้ อย่าทิ้งผู้รู้ อย่าทิ้งพุทธโธ อย่าทิ้งผู้รู้ก็อย่าทิ้งใจของเรา อย่าทิ้งพุทธโธก็อย่า

ทิ้งคำบริกรรม คำว่า “พุทโธ” คือคำบริกรรมไง อย่าทิ้งผู้รู้ อย่าทิ้งพุทโธ แล้วเราจะไม่เสียหาย เพราะเราอยู่กับผู้รู้ เราอยู่กับพุทโธ เรายังรักษาของเราตลอดไป มันก็จะเจริญงอกงามของมันไป เราไม่ออกไปยึดมั่นถือมั่นสิ่งอื่นที่มันเข้ามาในความรู้สึกของเรา เราอยู่กับผู้รู้ อยู่กับพุทโธของเราจะไม่เสียหาย นี่เป็นคำสั่งของหลวงปู่มันเลย

ฉะนั้น คำว่า “คำบริกรรมของเขา” เขาบอกว่าคำบริกรรมของเขา คือว่าคิดพุทโธ คิดว่าตายๆ คิดว่าซากศพ ถูก คำบริกรรมเป็นอย่างนั้น แต่! แต่เขาไม่มีคำบริกรรม เพราะคำบริกรรมเป็นการยึดเกาะ คือจิตมันยึดเกาะ ถ้าจิตมันยึดเกาะคือคนที่มีหลักเกณฑ์ คนที่มีหลักเกณฑ์ทำอะไรโดยหลัก ถ้าเรามีองค์ความรู้ เราทำด้วยความรู้นั้น ทำสิ่งใดผลของมันก็ต้องให้ผลตามข้อเท็จจริง ถ้าเรามีพุทโธๆ ของเราไป คือ เราไม่ออกไปเรื่องอื่น มันจะเสื่อม มันจะปานกลาง มันจะดีขนาดไหน เราอยู่กับพุทโธของเรา มันไม่เสียหาย ถ้าเหตุผลมันพอ มันก็สงบสงบเราก็อยู่กับความสงบนั้น

เขาบอกว่า “คำบริกรรมคือพุทโธ คือสังขโม คือคิดเรื่องซากศพ แต่เขาไม่ได้คิดอย่างนั้น เขาคิดเรื่องความตาย คิดเรื่องความสุข คิดให้มันผ่อนคลาย คิดให้มันกว้างขวางออกไป มันก็สลดสังเวชได้ มันสลดสังเวชได้”

ใช่! พอสลดสังเวชได้คือปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าปัญญาอบรมสมาธิแล้ว เวลามันหยุดแป๊บเดียว เพราะว่ามันหยุด หยุดแล้วโดยธรรมชาติ เพราะมันไม่มีคำบริกรรม คือไม่มีที่ยึดเกาะไง พอไม่มีที่ยึดเกาะ เวลาเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เวลามันปล่อยวางแล้ว ถ้ามันว่างอยู่ พอมันว่างปั๊บ เราคิด มันหยุดคิดไง หยุดคิดเราก็ใช้พุทโธต่อไป ใช้พุทโธต่อไป ถ้ามันต่อเนื่องไปนะ แต่ถ้ามันไม่ต่อเนื่องไป เห็นไหม มันก็ออกคิดอีก มันต้องฝึกหัดอย่างนี้

นี่พูดถึงว่า ถ้าความชอบธรรม ความชอบธรรมคือมันเป็นมรรคเป็นผลไง **ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล** แต่ถ้าสิ่งที่ทำๆ มามันไม่ชอบธรรม พอไม่ชอบธรรม มันก็เป็นไปตามที่ประสพการณ์มันเป็นจริง มันเป็นอย่างนี้จริงๆ ไม่เป็นอย่างอื่นหรอก เพียงแต่ชื่อสัตย์หรือไม่

คำว่า “ชื่อสัตย์นะ” ชื่อสัตย์คือว่าเป็นตามข้อเท็จจริง แล้วอีกอย่างหนึ่งก็เป็นผู้ที่ปฏิบัติเอง เพราะคนที่ปฏิบัติเขาต้องการมรรคต้องการผล ไม่ใช่ปฏิบัติพอเป็นพิธี ใ้ช้ก็ปฏิบัติพอเป็นพิธีใจ แล้วสิ่งที่ยืนยัน ยืนยันเพราะมีครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติแล้ว ท่านประสบผลสำเร็จตามความเป็นจริง เราก็อ้าง อ้างว่าเป็นอย่างนั้น

แล้วนี่ เห็นไหม บอกเลย “เวลาปฏิบัติไปแล้ว เขาบอกว่า เวลาจิตเขาเสื่อม เสื่อมจากความสงบ แล้วมันเข้ายากแสนยาก มันปล่อยให้ความเสื่อมไป เพราะเข้าใจว่ากิเลสมันหมดแล้ว เข้าใจว่ากิเลสมันหมดแล้ว ความสงบนี่คือมรรคคือผล”

เพราะเข้าใจว่าความสงบนี่คือมรรคคือผล ถ้ามีจิตวิญญูมันคิดอย่างนี้ ความมีจิตวิญญู ๑. ๒. กิเลสต้นหาความทะยานอยากมันปิดหูปิดตาหนึ่ง แล้วปฏิบัติไปมันไม่มีมรรคไม่มีผลตามความเป็นจริง มันก็เอาวิปัสสนีก เอาความนึก เอาความจินตนาการ

เวลาปฏิบัติไปถ้าตามข้อเท็จจริงนะ มันก็เป็นตามข้อเท็จจริง แต่ตามข้อเท็จจริงนั้นมันก็ยังเป็นอนัตตา มันก็ยังแปรปรวน มันเป็นอนัตตาในตัวมันเองอยู่แล้ว แต่เราไม่รู้ไม่เห็นของมันไปไง ถึงถ้ามันเป็นจริง มันก็เปลี่ยนแปลงของมัน มันเจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญ ถ้าเป็นความเป็นจริง แต่ถ้ามันไม่ตามความเป็นจริงคือมันไม่มีผลใจ มันไม่มีผลตามความเป็นจริงอันนั้น

ฉะนั้น พอเขาเข้าใจผิด เขาบอกว่า “เขาเข้าใจผิด เขาคิดว่ากิเลสเขาหมดแล้ว ความสงบนี่คือมรรคผล กระบวนการของมันจบแล้ว ผมเข้าใจที่ว่าเป็นผมวิปัสสนาแล้วไง”

โดยความเป็นจริงมันเป็นอย่างนี้ อย่างนี้มันก็อยู่ที่วิมุติภาวะ ถ้าวิมุติภาวะคนที่มีการศึกษา คนที่มีจุดยืนนะ เขาก็ต้องมีหลักการมีเหตุมีผลถึงจะเชื่อได้ ใ้ช้เอาแต่ความรู้สึกของตนใจ เอาตามความถูกต้อง ไม่ต้องเอาความถูกต้อง เอาความถูกต้องดีงาม มันไม่อย่างนั้น เอาความถูกต้อง ถ้าเอาความถูกต้องขึ้นมาแล้ว เวลาจิตที่มันกำลังทำเริ่มต้น มันก็ว่ามันได้ มันก็ว่ามันมีความสุข มันก็ว่ามันเป็นการปฏิบัติธรรม

แต่ผลของมัน เห็นไหม พอเข้าใจแล้ว พอมันเสื่อมแล้วไม่มีทางไป แต่ถ้ามีทางไปนะ เขาก็ทำกันอยู่อย่างนั้น ชั่วรอยเดิมอยู่อย่างนั้น รักษาใจไว้แค่นั้น แล้วมันเป็นคืออะไร นั่นก็ ปุถุชนไง คือไม่มีผลไง ไม่มีผลในการปฏิบัติ ไม่มีผลหรอก ปฏิบัติพอเป็นพิธี ที่นี้พอดำว่า “ปฏิบัติพอเป็นพิธีนะ” มันก็ทางโลก

ฉะนั้น ทุกคนจะต้องมาสมนุกสมบันอย่างเราใช้ใหม่ จะต้องมาสมนุกสมบันแบบครูบา อาจารย์ใช้ใหม่ ครูบาอาจารย์ของท่านมีเป้าหมายพ้นจากทุกข์ ท่านก็ทำจริงทำจังโดยความเป็นจริงของท่านไง ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมไง

แต่ที่ผู้ปฏิบัติ ปฏิบัติ เพียงปรารถนาจะมีความสุข ถ้าปรารถนามีความสุข คุณสิ อย่างโดยทั่วไป บริษัท ๔ บริษัท ๔ เขาก็มีสิทธิในการปฏิบัติใช้ใหม่ จะเด็กน้อย จะอย่างไร ถ้ามีสำนักปฏิบัติ เขาปฏิบัติมาเพื่อฝึกหัดสติฯ ฝึกให้มีสมาธิ แต่ไฉมรรคไฉมผลมันต้องเริ่มต้น ไฉนมันอนุบาล อนุบาลเริ่มต้นมันก็ทำกันแค่นั้น แล้วการทำอนุบาลอย่างนั้นมันจะบรรลุธรรมได้อย่างไร มันเป็นไปได้ มันปฏิบัติพอเป็นพิธี พอเป็นวัฒนธรรมของชาวพุทธเท่านั้นแหละ

แต่ที่ปฏิบัติอย่างนั้นเราก็สาธุ สาธุว่าอย่างน้อย เห็นไหม ระดับของท่าน ระดับของศีล ระดับของภาวนา เขาหัดภาวนากันบ้าง มันก็เป็นประโยชน์กับเขา แต่! แต่มันไม่อย่างนั้น พอเริ่มมีการภาวนาขึ้นมาก็อ้างมรรคอ้างผล มรรคผลเอามาขายกัน ชี้เลย คนนี้ได้โสดาบัน คนนั้นได้โสดาบัน มึงจะบ้า!

ความเป็นโสดาบัน คนที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ครูบา-อาจารย์เราท่านจะได้ขึ้นได้ตอนแต่ละทีนะ เขาลงทุนลงแรงขนาดไหน ลงทุนลงแรงขึ้นมามันเป็นความจริงเพราะอะไร เพราะมีครูบาอาจารย์ท่านตรวจสอบจริงๆ ไง ท่านตรวจสอบจริงๆ มันเป็นจริงไหม เพราะครูบาอาจารย์อย่างที่ว่า ปุถุชน กัลยาณปุถุชน โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล จากปุถุชนคนหนา วิปัสสนิกไปเรื่อยๆ แล้วเป็นกัลยาณชน ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติพอมีแนวทางแล้ว แล้วถ้าจิตมันสงบแล้ว ถ้าเห็นสติปัญญา ๔ ตามความเป็นจริง ยกขึ้นโสดาปัตติมรรค

ขณะยกขึ้นสู่โศดาปัตติมรรค มันก็เหมือนกับทางโลก ทำโครงการใดโครงการหนึ่ง ถ้าทำโครงการใดโครงการหนึ่ง ทำโครงการนั้นสำเร็จหรือไม่สำเร็จ ถ้าทำโครงการนั้นไม่สำเร็จ ทำโครงการแล้วมันล้มเหลว ทำโครงการแล้วจบสิ้นไม่ได้ โครงการนั้นก็อยู่ส่วนโครงการ คือว่าเป็นโศดาปัตติมรรคแล้วก็เสื่อมลง ไม่มีขึ้นนะ มันไม่ขึ้นไปอีกหรอก ถ้าทำโครงการใดโครงการหนึ่งประสบความสำเร็จจนปิดโครงการได้ จบโครงการนั้นถึงจะเป็นโศดาปัตติผล

มันมีโครงการนั้นเป็นเครื่องยืนยัน มันมีผลงาน มันมีงานกระทำเป็นเครื่องยืนยัน นี่เครื่องยืนยัน งานคืออะไร ก็ไม่รู้จักอีก ก็เลยวิปัสสนิก ก็คุยกันไปไง คุยกันไปมันก็ไม่ชอบธรรม มันไม่ชอบ ปฏิบัติโดยไม่ชอบตลอด แต่มันเป็นสิ่ง เพราะคำพูดมันสะท้อนนะ “เพราะปฏิบัติใหม่ๆ เข้าใจว่าวิปัสสนาสายตรง ถ้าจะเป็นพระอรหันต์แบบสุกขวิปัสสโกก็ได้ ไม่ต้องทำสมาธิไ้ แต่พอทำเลยให้เข้าใจผิดหันต์ไปเลย ว่าวิปัสสโกหรือไม่วิปัสสโก ต้องมีสมาธิทั้งหมด” เห็นไหม

ทำให้เวลาเขามีความเห็นถูกต้องขึ้นมาแล้ว จะวิปัสสโกหรือไม่วิปัสสโก ต้องมีสมาธิทั้งหมด เพราะสมาธิมันเป็นมรรค มันเป็นมรรคตัวหนึ่งในมรรค ๘ แล้วบอกว่าไม่ต้องเลย แล้วที่ไ้ปัญญาไปเลย ไ้ปัญญาไปเลย ไม่ต้องทำสมาธิ เวลาทำสมาธิก็บอกว่ากำหนดดูจิตๆ ก็ไม่ต้องใช้ความคิดเลยเหมือนกัน ห้ามคิด ห้ามคิด ทั้งๆ ที่ความจริงคิดเท่าไรก็ไ้รู้ต้องหยุดคิด แต่ก็ต้องใช้ความคิด

เวลาคนจริงเขาพูด มันมีปัญญาอยู่ เราจะพูดให้มันปิดช่องของปัญญาเลยมันเป็นไปไม่ได้ ไ้เรื่องความคิด ความคิดนะ คิดจนไปปิดกำลังของใจ มันก็เป็นไปไม่ได้ ใจไม่มีกำลังมันจะทำงานได้อย่างไร ไม่มีสมาธิ ไม่มีกำลัง ไม่เข้าสู่ใจของตน มันจะเกิดวิปัสสนาได้อย่างไร มันเป็นไปไม่ได้ มันเป็นเรื่องโลกๆ ไ้

เพราะตัวสมาธินี้แหละ ตัวจิตของเรา ถ้าตัวจิตของเรา เขาบอก “ถ้าเป็นสมาธิเป็นตัวตน” ไ้! ก็ตัวตนนะสิ ถ้าไม่ตัวตนจะเอาอะไรวิปัสสนาละ ก็กิเลสมันอยู่ที่จิตนั้น กิเลสมันอยู่

ที่ตัวตนนั้น กิเลสของเราก็อยู่ในใจเราแน่แหละ แล้วถ้าใจของเรา ไม่เริ่มต้นวิปัสสนาจากใจเรา จะไปวิปัสสนาที่ไหน อ้าว! ก็ใจมันตัวเกิด อ้าว! ก็ใจตัวมีกิเลส ใจที่จะพ้นก็ใจเป็นผู้พ้น แล้วถ้าไม่เข้าสู่ตัวตน มันจะไปเข้าตรงไหนล่ะ

เขาบอก “สมาธิเป็นตัวตนนะ เขารังเกียจใจ ว่ามันเป็นกิเลส ตัวตนนี้มันเป็นอัตตา มันน่ารังเกียจ” ใจพวกเกลียดตัวกินไข่ ไข่ที่ เป็นตัวมันเอง มันยังไม่รู้จักตัวมันเอง มันยังรังเกียจอีกด้วย ไข่ที่ ไม่รู้จักตัวเองเลย แต่ถ้ารู้จักตัวเองมันถึงจะเป็นความชอบธรรม ถ้าความชอบธรรม ถ้าไม่ชอบธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ ถ้าไม่ชอบมันก็จะ มีปัญหาอย่างนี้ แต่ก็มีปัญหานะ นี่คือข้อเท็จจริง ข้อเท็จจริงคือสัจจะ คืออริยสัจ

แต่ที่นี้พูดถึงว่าผู้ที่เข้าใจเขาเข้าใจเอง แล้วเขียนเอง เขียนมาเองเลยนะ ถ้าจะเป็น สุขวิปัสสนาโกหรือไม่โกก็แล้วแต่ เขียนมาเองเลย เพราะอะไร เพราะเวลาเขาพูด เขาพูดไปอย่าง นั้น พูดพระอรหันต์ประเภทนั้น ประเภทนั้น ประเภทนี้เป็นอย่างนี้ ประเภทนั้นเป็นอย่างนั้น แต่ ความจริงมันไม่ใช่

พระอรหันต์คือพระอรหันต์ พระอรหันต์มีหนึ่งเดียวเท่านั้น แต่ที่มันแตกต่างกัน แยกต่างเพราะว่าจริตนิสัย นิสัยเขาสร้างบารมีมาขนาดไหน เขาทำมาอย่างไร มันก็ได้ อย่างนั้น ถ้าทำไม่ตรงจริตนิสัยมันไม่เข้าถึงกิเลส มันก็ฆ่ากิเลสไม่ได้ ถ้าจริตนิสัย คน ชอบสิ่งใดก็ต้องไปแก้ไขสิ่งที่ความชอบเขา ไปชำระล้างกันสิ่งที่ความชอบในใจเขา แล้วทำลายกิเลสในใจของเขาออกไป การทำลายกิเลสนี้นั่นนั่นนี่คือพระอรหันต์ แต่ถ้า เป็นประเภทใด ประเภทใดก็อยู่ที่วิธีการทำนั้น วิธีการนั้นทำมาแล้วได้มรรคผลแค่ไหน ถ้าได้ถูกต้องดีงามมันก็เป็นความจริง

ถ้าไม่ถูกต้องดีงาม มันก็ไม่ใช่ความจริงขึ้นมา ไม่เป็นความจริงก็โดนกิเลสหลอกไป โดนกิเลสหลอกไป เห็นไหม สิ่งที่ว่าเข้าใจผิด เขามีเป้าหมายให้เราเข้าใจอย่างนี้เพราะอะไร เพราะเขามีความรู้เท่านั้น เขามีความรู้เท่านั้น แล้วเขาคิดว่าเขาเป็น แล้วคนที่ศึกษามาปฏิบัติเข้า แล้วมันไม่จริง แล้วผู้สอนจริงไหม มันก็ไม่จริง พอไม่จริงขึ้นมา แต่มันอิงใจ

ฉะนั้น ถึงบอกว่าเวลาที่มีผู้ที่ศรัทธาเขาไปหาหลวงตาไป บอกว่า “เขาเคารพพระปามาก เคารพลูกศิษย์หลวงปู่มันมาก” หลวงตาท่านพูดเลย “ในลูกศิษย์หลวงปู่มันก็มีทั้งดีและเลว คือ มีจริงกับปลอม ปลอมเยอะ”

ถ้ามีจริง จริงนี้หลวงปู่มันท่านภูมิใจ หลวงปู่มันท่านภูมิใจกับลูกศิษย์ของท่าน ที่ชวนขายที่ทำจริงนะ เพราะท่านเองก็ชวนขายมา เพราะคนที่ประพฤติปฏิบัติ ถ้าได้ ความจริงขึ้นมาได้มาจากใคร ได้มาจากรัตนตรัย ได้มาจากพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ไม่มีพระธรรม ไม่มีพระอัญญา โภณฑัญญะ ไม่มีครูบาอาจารย์ที่ประพฤติปฏิบัติ ก็ไม่มีพระสงฆ์ สิ่งที่พระพุทธ พระ ธรรม พระสงฆ์ คือผู้ที่ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม มีสัจจะความจริงในใจนั้นแล้วเป็น แก้วสารพัดนึก ท่านมีเป้าหมาย คือวิธีการที่ท่านทำประสบความสำเร็จแล้ว

แล้วพวกเราเอาสิ่งนั้น เอาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นแก้วสารพัดนึก เป็นที่พึ่ง ของเรา แล้วเราประพฤติปฏิบัติ เราเห็นคุณค่าใหม่ ถ้าเห็นคุณค่าขึ้นมา เห็นใหม่ ท่านถึง พยายามจะสืบต่อ สืบต่อให้เกิดศาสนทายาท เกิดธรรมทายาท ถ้าเกิดธรรมทายาท ถ้า ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ท่านชื่นชม ท่านภูมิใจมาก ท่านชื่นชม ท่านภูมิใจ เพราะท่านชวนขายอยู่ก็เพราะเหตุนี้เหตุเดียวเลย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้วเผยแผ่ธรรม เผย แผ่ธรรม เพราะเหตุนี้เหตุเดียวเลย เหตุที่ว่าธรรมะให้มันคงอยู่ ธรรมะให้มันสืบต่อไป หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มันท่านก็ทำแบบนั้น แต่ไอ้พวกที่สายตรง ไอ้สายตรงนี้แหละ ไอ้ทางลัด สั้นนี้แหละ มันทำลายทั้งนั้นเลย เพราะมันไม่มีข้อมูลตามความเป็นจริงใจ

ฉะนั้น เขาบอกว่า “มันเป็นวิปัสสนาสายตรง เขามีความเห็นผิดอย่างนั้น”

ไม่ใช่! ไม่ใช่! เขาเองคนที่อธิบายคนที่สั่งสอนมาเขาไม่เป็น เขาไม่รู้ เขาได้แค่นั้น ก็ได้ แค่นี้แหละ ก็ผู้ที่ถามมาก็ทำแบบเขาจนสิ้นกระบวนการแล้วได้แค่นี้ๆ สรุปเขาก็บอกว่า “มันเป็น วิปัสสนิก มันไม่เป็นความจริง มันเป็นความเข้าใจผิด”

ตอนนี้ถ้าผู้ที่ซื้อสัตย์นะ ถ้าเราซื้อสัตย์กับธรรม เราซื้อสัตย์กับธรรม ถ้าผิดพลาด
อย่างไร เราก็ต้องแก้ไข ผิดพลาดอย่างไร เราก็ทำให้มันถูกต้องซะ แต่เนี่ยมันไม่ซื้อสัตย์กับธรรมไง
มันไม่ซื้อสัตย์กับธรรม แล้วพยายามบิดเบือน พยายามจะตีความเข้าข้าง เข้าข้างกิเลส มันก็
เลยเป็นกิเลสไปหมดเลย ปฏิบัติธรรมไม่สมควรแก่ธรรม ปฏิบัติธรรมไม่ใช่ธรรมเลย

แต่ถ้าเป็นธรรม เขาถึงบอกว่า “เพราะมรรค ๘ ต้องมีสัมมาสมาธิ คือสมาธิที่ถูกต้อง
ชอบธรรมด้วย ถ้าไม่อย่างนั้นจะเป็นวิปัสสนาไปหมดเลย” นี่ไง ถ้าเป็นสัมมาสมาธิ เป็นสมาธิที่
ชอบธรรม แล้วเวลาทำขึ้นมาแล้ว เขาไม่สงสัยในเรื่องของสมาธิ เพราะสมาธิถ้ามันน้อยไปมันก็
เป็นจินตนาการ สมาธิมากไปมันก็ไปติดสุข แล้วเริ่มต้นอย่างไรละ

**นี่ไง เวลาหลวงปู่ดูญ์ท่านสอน เห็นใหม่ สิ่งที่มีความคิดทั้งหมดนี้ ผลของมัน
คือสมุทัย ความคิดของเราปกติที่เราคิดกันอยู่นี้ ที่เขาบอกว่า “ใช้ปัญญาไปเลย ใช้
ปัญญาไปเลย” เป็นสมุทัยทั้งนั้น หลวงปู่ดูญ์ท่านบอกว่า ความคิดโดยปกติเป็นสมุทัย
ผลของมันเป็นทุกข์ ต้องหยุดคิด ถ้าหยุดคิดๆ พอหยุดคิดนะ ความคิดทั้งหมดที่คิดอยู่
นี่เป็นสมุทัย ผลของมันเป็นทุกข์ ถ้าเวลาจิตเห็นจิต เห็นใหม่ เวลาจิตเห็นจิตเป็นมรรค
ผลของจิตที่เห็นจิต ผลของจิตที่เห็นจิตเป็นนิโรธ เป็นนิโรธคือหมดกิเลสเป็นขั้นๆ ไป**

อันนี้ก็เหมือนกัน แต่ถ้าพูดถึงว่า ถ้าสมาธิ สมาธิน้อยมันก็เป็นจินตนาการ สมาธิมาก
มันก็ติดในสุขนั้น ถ้าติดในสุขนั้นมันก็กลับมาใช้ปัญญาอบรมสมาธิ หรือกำหนดพุทโธๆ ถ้าจิต
มันสงบเข้ามา เขาถามว่า “หากให้หลวงพ่อบอกการทำ ความสงบต่อเนือง” คือจะกลับมา
ปฏิบัติใหม่ว่าอย่างนั้นเถอะ คือจะกลับมาปฏิบัติ ปฏิบัติแล้วให้ได้ผลตามความเป็นจริง ถ้า
ให้ผลตามความเป็นจริง เห็นใหม่ ก็กลับมาถ้าใช้ปัญญาอบรมสมาธิ มันปล่อย มันปล่อย นี่ไง
พอมันปล่อย พอปล่อยมันก็คิดอีก คิดอีก เราก็ใช้ปัญญาอบรมสมาธิเข้าไปบ่อยครั้งเข้า
บ่อยครั้งเข้า แล้วต้องสังเกตตรงนี้ สังเกตที่ว่าจิตเห็นอาการของจิต คือจิตเห็นสติปัฏฐาน ๔
ตามความเป็นจริง จิตเห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริงเพราะอะไร เพราะจิตมันสงบไป

ถ้าเป็นสัมมาสมาธิจิตมันสงบ จิตมีกำลังของมัน ถ้ามีกำลังของมัน มันจะเห็นสติปัฏฐาน ๔ เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม การเห็นนี้เป็นอยู่ที่จิตนิสัย ถ้าจิตนิสัยถ้ามันเห็นอย่างไร นี่คือจิตเห็นอาการของจิต จิตเห็นสติปัฏฐาน ๔ จิตเห็นอาการของจิต จิตเห็นจิตคือจิตเห็นสติปัฏฐาน ๔ แต่หลวงปู่ดูลย์ท่านไม่พูดเป็นปริยัติไง ไม่พูดบอกว่าจิตเห็นสติปัฏฐาน ๔ ท่านบอกว่า “จิตเห็นจิต” จิตเห็นจิตคือจิตเห็นสติปัฏฐาน ๔ แล้วเห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามสัมมาทิฐิความเห็นถูกต้องดังงาม นี่ท่านบอกนี่คือมรรค

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันสงบแล้วให้สังเกตตรงนี้ เขาบอกว่า “ผมจะพัฒนาต่อไปอย่างไรไง แล้วถ้าหากจิตสงบแล้ว สงบมาก สงบน้อยแค่ไหนที่จะใช้ปัญญา ที่จะเห็นอริยสัจได้จริงๆ” พอจิตมันสงบแล้ว เราใช้ปัญญาอบรมสมาธินะ จิตสงบ คือจิตมันปล่อยขึ้นมามันก็มีความสุข เพราะเราใช้ปัญญาของเรา เราใช้ปัญญาของเราพอสงบแล้วมีความสุขมากนะ แล้วรู้ด้วย

แต่ถ้าใหม่ๆ มันไม่รู้ไง ว่ามันปล่อยอย่างไร ใ้ที่เวลาไม่ปล่อย เวลามันคิดไม่รู้ณะ มันคิดจนเหนื่อย จนทุกข์ยากไม่รู้หรือก แต่มันปล่อย เอ๊ะ! ปล่อยอย่างไร เออ! มันสุขนะ พอมันปล่อยมันจะเบา พอเบาแล้ว เออ! คืออะไร งงๆ เดียวคิดอีกแล้ว มันจะไวมาก เพราะจิตมันจะคิดเร็ว

เราใช้ปัญญาของเราให้พร้อม พอมันปล่อยมา เห็นใหม่ ปล่อยบ๊ีบ เดียวก็คิดอีก พอเราเห็นความแตกต่างระหว่างคิดกับหยุดคิด ระหว่างคิดกับที่มันปล่อย เราเห็นหลายครั้งเข้า มันก็รู้วิธีแล้ว อ้อ! พออ้อขึ้นมาเราก็ใช้ปัญญาไล่เข้าไป ไล่พอมันปล่อย ปล่อยถ้าเรามีสติทันนะ เรานึกพุทโธต่อเนื่องเลย ถ้าไม่นึกพุทโธเดี๋ยวก็คิด คิดอีกก็ไล่ไปจนกว่ามันจะมีกำลัง พอมันจะมีกำลังพอมันมีกำลัง เวลามันจะคิด เวลามันปล่อย ปล่อย เวลาจะคิดนั้นนี่คืออาการ

ถ้าเป็นหลวงตาท่านจะบอกคำว่า “เสวย” จิตเสวยอารมณ์ จิตของเราเสวยความคิดจิตจริงๆ มันเป็นธาตุรู้ เป็นความรู้สึก สมาธิคืออารมณ์ที่เป็นหนึ่งไม่พาดพิง คือความรู้เป็นหนึ่ง

ไม่พาดพิงอารมณ์ใดๆ ทั้งสิ้น ถ้าเป็นสมาธิจิตมันเป็นตัวจิตแท้ๆ มันไม่พาดพิงใดๆ ทั้งสิ้น คือสมาธิ

เวลามันจะคิดมันต้องพาดพิงอารมณ์ มันต้องพาดพิง มันมีชั่ววอกชั่วลบ มันพาดพิง แต่เราไม่รู้ไม่เห็นไง มันก็คิดไป แต่ถ้าเราหยุดบ่อยๆ ครั้งเข้า เวลามันจะคิด มันจะพาดพิง คัทเอาท์ เวลาสับมันก็ไป ไม่สับมันก็ไม่ไป เวลาไปถ้ามันทันบีบมันเห็นเลย พอจับบีบ ถ้าจับนี่รูป ถ้ามันจับเป็นรูปก็ได้ จับเป็นกายก็ได้ ถ้าจับเป็นความรู้สึกก็เป็นเวทนา ถ้าจับเป็นจิต ถ้าจับเป็นธรรม อยู่ที่ปัญญาของคน อยู่ที่วาสนาของคน ถ้ามันจับได้

“หากสงบแล้ว ต้องสงบมากแค่ไหน ถึงจะใช้ปัญญาที่จะเห็นอริยสัจได้จริงๆ”

จิตเห็นอาการของจิตตามความเป็นจริง เห็นจริงๆ ถ้าเห็นจริงๆ พอจับต้องได้แล้ว พอจับต้องได้แล้วนะ มันก็เข้าไปคำสอนหลวงตาอีกนะ หลวงตาบอกว่า **“การปฏิบัติของกรรมฐาน มีอยู่ ๒ ชนิด มีวิธีการ ๒ อย่าง อย่างหนึ่งคือการขุดคุ้ยหากิเลส อีกอย่างหนึ่งคือใช้ปัญญาฆ่ากิเลส”** แล้วเวลาท่านบอกนะ **“ทำสมาธิ ทำสมาธิ สมาธิมันเหมือนเอาสมาธิรวบไว้เหมือนเกี่ยวข้าว สมาธิคือรวบข้าวเข้ามา ปัญญาคือเกี่ยว ท่านบอกสมาธิจับปัญญาตัด”**

หลวงตาท่านพูดบ่อย ครูบาอาจารย์ท่านเทศน์นะ ท่านเทศน์ของท่านด้วยความชำนาญของท่าน แต่ไอ้คนฟังไม่รู้เรื่องหรอก ไม่เป็น แต่ถ้าคนเป็นฟังนะ มันเข้าใจใจ หลวงตาจะบอกว่า **“สมาธิจับข้าวไว้”** คือเราจะเกี่ยวข้าว เรารวบข้าวไว้ด้วยสมาธิ เราจะตัดด้วยปัญญาคือเกี่ยว ปัญญาเท่านั้นที่จะตัดกิเลส ปัญญาเท่านั้นที่จะเกี่ยวข้าว สมาธิก็แค่รวบไว้ รวบไว้เท่านั้น

นี่พูดถึงว่า นี่คือว่าเวลาถ้ามันขุดคุ้ยหากิเลส เห็นไหม สมาธิจับกิเลส ปัญญาตัด ถ้ามันตัดก็ต้องฝึกหัดตัดอีก ฝึกหัด ฝึกหัดตัดก็ฝึกหัดใช้ปัญญานี่ไง ฝึกหัดใช้ของเรา พอมันจับได้แล้ว พอจับได้มันจะมีอาการสะท้อน เพราะขุดคุ้ยหากิเลสเหมือนกับที่หลวงตาท่านพูด เราจับปลา

มา เหนือกว่าปลา เราจับมามากกว่าปลา จับมันคงนะ จับมันเลยเพราะปลา เข้าใจว่าปลา คู่ชู!
จับมันเลย พอพ้นน้ำ คู่ชู! มันงู สลัดผลัวะ! สลัดทิ้งเลย

นี่ก็เหมือนกัน เวลาจิตเห็นจิต ชุดคู่ยหากิเลส ชุดคู่ยถ้าเจอจับ จับไว้ จับแน่นเลย แล้ว
เวลาพิจารณาไป พิจารณาไป มันเป็นงูหรือเป็นปลา แต่ด้วยเวลาจับมันเข้าใจว่าปลาอยู่แล้ว
เวลาจับเข้าใจว่าปลา ชุดคู่ยหา โอ้โฮ! ได้ปลาแล้ว ได้ปลาตัวใหญ่เลย คู่ชู! ตัวเบ้อเร่อเลย เข้าใจ
ว่าปลา เพราะมันมืออยู่กับเราไง มันถึงความรู้สึก

เราจะบอกว่า จิตเห็นอาการของจิต จิตเห็นสติปัญญาฐาน ๔ ตามความเป็นจริง จิตชุดคู่ย
เจอกิเลส มันสะเทือนกิเลส เพราะมันจับได้จริงๆ สิ่งที่จับได้จริงๆ มันมีชีวิตจิตใจ มันมีรสมีชาติ
มันเป็นกิเลส มันดินมันรน มันรู้สึก เวลาคนภาวนามันจะรู้สึกอย่างนี้ แล้วเวลาไอ้พวกที่มาชี้ไม้
มันพูดร้อยแปดเลย แต่ไม่มีอารมณ์ความรู้สึกอะไรเลย เหมือนคนด้านชา คนประสาทไม่สัมผัส
ประสาทสัมผัสมันตายด้าน มันไม่รู้อะไรเป็นอะไรเลย แต่มันพูดสติปัญญาฐาน ๔ นะ มันพูดถึง
มรรคถึงผลเลยนะ แต่มันด้านชา ไม่มีอารมณ์อะไร กระเทือนอะไรเลย

แต่ถ้าเป็นการประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง มันมีของมัน แค่ชุดคู่ยหามัน เจอมัน
จับมันได้นี้ก็โอ้โฮ! เป็นลาภมหาศาล ถ้าการปฏิบัตินะ เป็นลาภของเรา เหมือนเราเลย ไป
โรงพยาบาล หมอ เป็นอะไร หมอ เป็นอะไร ไม่รู้เป็นโรคอะไร บอกมะเร็ง พุ่งนี้มึงตาย โอ้โฮ!
ขนพองสยองเกล้าเลย นี่ก็เหมือนกัน พอไปเจออะไร อะไร ผลัวะ! กิเลส จับมันได้

หลงตาทำนเน้นย้ำนะ วิธีการชุดคู่ยหา มันต้องเป็นวิธีการชุดคู่ยหา แต่พวกเขา
ไม่ได้คิด คนที่ปฏิบัติโดยที่ปฏิบัติไม่เป็น มันไม่ได้คิดหว่าวิธีการชุดคู่ยหากิเลสเขาทำกัน
อย่างไร เราต้องหา หมอเป็นอะไร หมอเป็นอะไร หมอก็ต้องวินิจฉัยโรค แต่ปฏิบัตินะธรรมมัน
วินิจฉัย คุณธรรมในหัวใจเราวินิจฉัยเอง วินิจฉัยว่าอะไรเป็นกิเลส กิเลสเป็นอย่างไร จับกิเลสได้
หรือไม่ได้ ถ้าจับได้แล้ววินิจฉัย แล้วที่นี้พอมันจับได้ใช่ไหม ที่นี้ปัญญาละ มรรคนะ เข้ามรรค
แล้วมันก็วิปัสสนาไป

นี่พูดถึงว่า “หากความสงบมากน้อยแค่ไหน ถึงจะใช้ปัญญาได้ และใช้ปัญญาได้ที่เห็น อริยสัจ”

จิตสงบแล้วฝึกหัดตรงนี้ เพราะว่ามันไม่มีสูตรสำเร็จ ไม่มีสูตรสำเร็จ เพราะว่าจิตนิสัยของคนไม่เหมือนกัน อำนาจวาสนาของคนเบาบางแตกต่างกัน ฉะนั้น การรู้ การเห็น การจับ ก็แตกต่างกัน เว้นไว้แต่การจับครั้งแรก คือเห็นครั้งแรก เห็นแล้วนะ เห็นกิเลส คู้หามันเจอแล้ว คราวต่อไปจะได้ตัวมันเรื่อยๆ แต่คราวแรกหาได้ยากมาก

แต่ส่วนได้ ได้แต่เข้าใจว่าเป็นปลา เป็นปลาเรื่อย เข้าใจว่าเป็นปลา เป็นปลา มันก็กัด อยู่กับเราตลอดเวลา แล้วแปลกด้วยนะ กัดแล้วไม่ตายด้วย กิเลสกัดนี้ไม่เคยตาย ปลา มันก็กัด อยู่ทุกวันนี้แหละ เพราะเราคิดว่ามันเป็นปลา แต่จริงๆ แล้วมันเป็นงู มันเป็นตัวพิษ มันเป็นสิ่งที่ กัดทอนหัวใจของเราแต่เราไม่รู้ เราไม่รู้

แต่ถ้ารู้ ถ้าเห็นตามความเป็นจริง แล้วถ้าเห็นตามความเป็นจริงแล้ววิปัสสนาไป วิปัสสนาไปมันก็เป็นตังคปหาน คือ มันปล่อยแล้วปล่อยเล่า ปล่อยมากน้อยแค่ไหน มันก็ อยู่อำนาจวาสนา เห็นไหม

ฉะนั้น “สิ่งที่ว่าจะทำอย่างไรต่อไป แล้วสมาธิน้อยก็จะกลายเป็นจินตนาการ สมาธิ มากก็จะกลายเป็นติดสุข มันบดบัง ไม่อยากให้ทำงานหรือออกใช้ปัญญาอีก ขอคำแนะนำด้วย ครับ”

ถ้าคำแนะนำ เห็นไหม สิ่งที่ทำมา มันทำมา เวลาทำมา เห็นไหม เป็นวัฒนธรรมของ ชาวพุทธ เวลาปฏิบัติก็ปฏิบัติเหมือนกัน เวลากำหนดก็กำหนดเหมือนกัน แต่! แต่ไม่มีครูบา- อาจารย์นะ ไม่มีใครคอยบอกคอยชี้แนะในการดำเนินการต่อไป ต่างคนต่างเข้าใจเอาเอง ต่างคน ต่างสวมรอย แล้วผู้ที่ซื่อสัตย์ ผู้ที่มีคุณธรรมเขาก็ยอมรับนะว่าเขามีกิเลส เขาทำผิดพลาด ใ้ พวกหน้าด้าน อลัชชีมันทำเสียหายอยู่นั้นนะ

วงกรรมฐานนะ วงกรรมฐาน ครูบาอาจารย์เราปฏิบัติมาแสนทุกข์แสนยาก แล้วคนที่ทำได้จริง มันต้องมีหลักการตามความเป็นจริง ใ้ฉันศัพท์เพเหระ แล้วก็ว่า “วิปัสสนาสายตรง จนวิปัสสนาสายตรง จะสุขขวิปัสสโกไม่โกก็แล้วแต่ต้องมีสมาธิ” เขาพูดเองเลย ต้องมีสมาธิใจ แต่สมาธิของเขา สมาธิแล้วยกขึ้นวิปัสสนาอย่างไร แล้วจะทำต่อไปอย่างไร จะทำต่อไปอย่างไร

อย่างที่เทศน์เมื่อวาน เมื่อวานขึ้น หัวเลี้ยวหัวต่อ จากสมถกรรมฐานยกขึ้นสู่วิปัสสนา จากสมถกรรมฐานสู่วิปัสสนากรรมฐาน เวลาหลวงตาท่านสอน เห็นใหม่ วิปัสสนาอ่อนๆ การฝึกหัดใช้ปัญญา หัวเลี้ยวหัวต่อ เวลาทำสมถะ ทำสมาธิขึ้นมา ฤๅษีชีไพรในสมัยพุทธกาล สำคัญตนว่าเป็นศาสดาทั้งนั้น สงบแล้ว สงบนี้เขาก็บอก เขาก็เข้าใจว่า เข้าใจว่ากิเลสเขาหมดแล้ว “ผมเข้าใจผิดว่ากิเลสมันหมดแล้ว มันจบแล้ว จบกระบวนการแล้ว” จนทิ้งไว้จนมันเสื่อมหมด ทิ้งไว้จนมันพุงขึ้นมา ถึงได้รู้ว่าไม่ได้ทำอะไรเลย ไม่เห็นกิเลสเลย ไม่รู้จักกิเลสด้วย

แต่ก่อนหน้านั้นเขาเข้าใจว่า “เขากิเลสหมดแล้วนะ เขาเข้าใจว่าเขาสิ้นกิเลสแล้ว” แต่พอมาเข้าใจแล้วถึงได้เขียนมาหาพระสงฆ์ เพราะอะไร เพราะเขียนมาแสดงว่า เพราะเรา ยืนยันตรงนี้ไว้มาตลอด เพราะ เพราะอยู่กับครูบาอาจารย์มา เห็นการปฏิบัติที่ถูกต้องก็เห็น เห็นคนที่ปฏิบัติผิดพลาด เห็นคนที่ปฏิบัติเหลวแหลกมาก็เยอะ แล้วสังคมก็เชื่อกันอย่างนี้นะ เชื้อใ้พวกที่สะดวงสบาย ใ้พวกสายตรง ใ้พวกทางลัดนั้นนะ สุดท้ายแล้ว เห็นใหม่ สุดท้ายปฏิบัติไปโดยที่ไม่มีอะไรติดไม้ติดมือเลย ไม่มีอะไรเป็นสมบัติของตนเลย

ถ้าเป็นสมบัติของตน เห็นใหม่ มันต้องเป็นความชอบธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านประกาศตนว่าท่านตรัสรู้เองโดยชอบ คำว่า “โดยชอบ โดยชอบธรรม” มัชฌิมาปฏิปทา สัจจะความจริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วสาวก สาวกจะ ผู้ที่ได้ยินได้ฟัง แล้วประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านทำได้ตามความเป็นจริง

แต่เนี่ยความเป็นจริงขึ้นมา พอมันมีของจริงขึ้นมา มันก็มีของปลอมตามมหาศาล แล้วมันอยู่ที่คนหน้าด้าน หรือคนหน้าบาง คนหน้าด้านทั้งๆ ที่ตัวเองไม่มีสิ่งใดในใจ หน้าด้าน แล้วพยายาม เขาบอกว่า “ผมเป็นความเข้าใจผิด” ไม่ใช่! เพราะเขาไม่รู้ เขาหน้าด้าน เขาก็ต้องการให้รู้แบบที่เขาต้องการนั่นแหละ เพียงแต่ของเราปฏิบัติไปแล้ว จนหมดกระบวนการของเขาแล้ว ถึงบอกว่า “มันไม่ใช่ แล้วผมเข้าใจผิด”

เขาตั้งใจให้เราหลงผิด เพราะเขาไม่มีความจริงในใจ เขาต้องการให้เราหลงผิดๆ แต่พอถ้าเราปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์ๆ มันเป็นความผิดไม่จริง มันก็ต้องเป็นประจักษ์พยานกับเรา นี่เป็นประจักษ์พยานกับเราแล้ว ถ้าเราซื่อสัตย์ เราก็จะกลับมาทำความเป็นจริง เราก็มาชวนขยายของเรา เพื่อประโยชน์กับเราเนาะ ปฏิบัติให้เป็นความชอบธรรม เอวัง